

Kallaste linna üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm

GeoBaltica OÜ
Pihlaka, Kärevere laeva vald
Tartumaa

Keskkonnaekspert:
Raivo Markov (litsents nr KMH 0086);

Keskkonnamõju strateegilise hindamise ekspert:
Jaanika Sokman

Sisukord

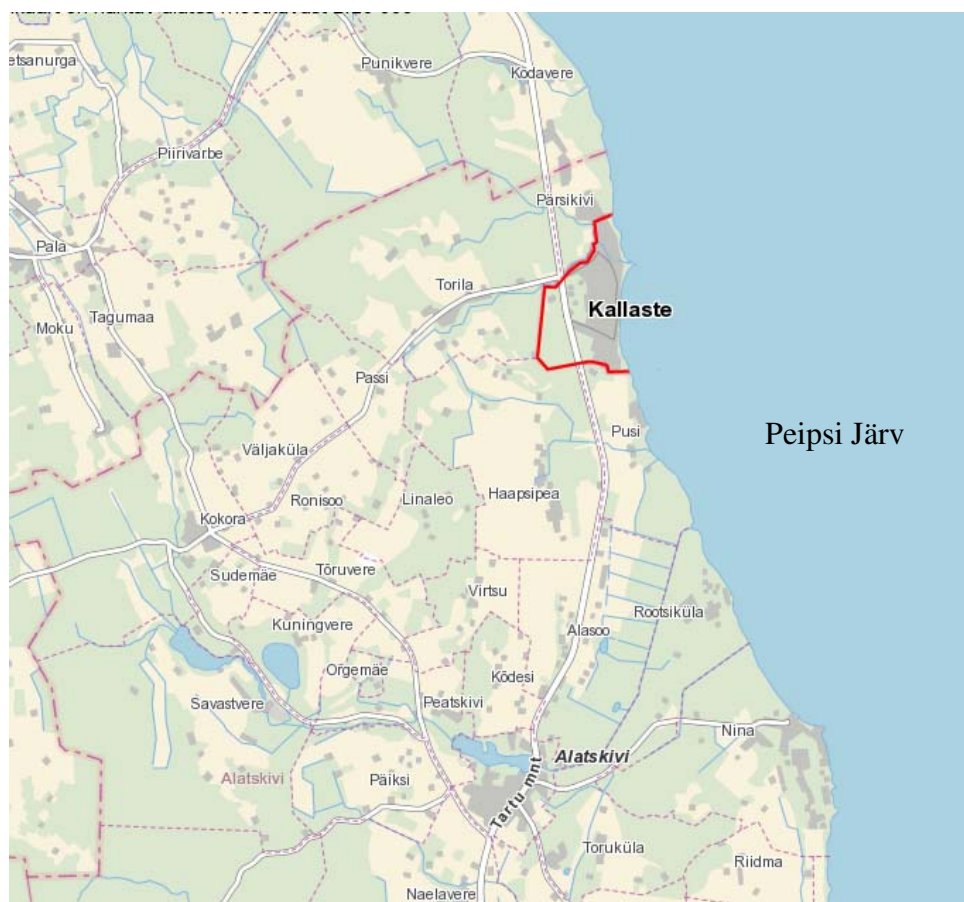
1.	Keskkonnamõju strateegilise hindamise objekt ja ulatus	3
2.	Strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju.	4
3.	Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu	6
4.	Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimise ajakava	7
5.	Keskkonnamõju strateegilise hindamise meetodika	8
6.	Programmi koostanud eksperdi ja strateegilise planeerimisdokumendi koostaja andmed	9
7.	Projektiga seotud olevate pädevate asutuste seisukohad	10
8.	KSH programmi avalikul väljapanekul ja arutelul laekunud ettepanekutest ja muust tagasisidest	11

Eelnõu

Keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) programm on dokument, milles kirjeldatakse kavandatavat tegevust, määratakse ära sellega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise sisu ja ulatus ning kirjeldatakse KSH metoodikat, tegevust ja ajakava. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm on alusdokumendiks KSH läbiviimisel ja aruande koostamisel.

1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise objekt ja ulatus

Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH) teostatakse Kallaste linna üldplaneeringule ning üldplaneeringuga kaetavale alale, milleks on Kallaste linna territoorium. Strateegiline planeerimisdokument (Kallaste linna üldplaneering) algatati 22. jaanuaril 2005. a. Kallaste Linnavalikogu otsusega nr 4 ja keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati 17. detsember 2010. a Kallaste Linnavalitsuse korraldusega nr 26.



Joonis 1.
Kallaste linna
asukoht

Strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneb eeldatavalt keskkonnamõju, võib esineda mõju inimese tervisele, mida analüüsitakse töö käigus.

Kallaste linna idakülge asub Peipsi rannikul. Peipsi järve veepeegel kuulub Loode-Peipsi hoiualasse (KLO2000164), mis ühtlasi on määratud ka Natura 2000 linnualaks. Peipsi

rannikul paljastuv liivakivipaljand kuulub Kallaste hoiuala (KLO2000236) koosseisu. Peipsi järv on määratletud kui piiriveekogu.

Eeldatavalt riigipiiriülest keskkonnamõju linna üldplaneeringu koostamise ja ellu viimisega ei kaasne. Keskkonnamõju ruumilist ulatust hinnatakse lisaks planeeringualale (Kallaste linn) ka ümbritseval alal. Sealjuures hinnatakse seda erinevate mõjude osas erinevas ruumilises ulatuses, kus konkreetset mõju saab lugeda oluliseks. Täpne mõju ulatus selgub töö teostamise käigus. Eeldatavasti ulatub kavandatavate tegevuste mõju ka Kallaste linna ümbritsevate valdade territooriumitele.

KSH teostatakse hetkel koostatavale üldplaneeringu seletuskirjale, mida on täiendatud linnaruumis realselt aset leidnud arengute alusel.

2. Strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju.

Kallaste linna üldplaneeringu eesmärgiks on linna territooriumi arengu põhisuundade ja tingimuste määramine, aluste ettevalmistamine detailplaneerimise kohustusega aladel ja juhtudel detailplaneeringute koostamiseks ning detailplaneeringu kohustuseta aladel maakasutus- ja ehitustingimuste seadmiseks;

Alternatiividena käsitletakse töö käigus tekkinud alternatiivseid ning üldplaneeringuga ettenähtud lahendusi (nn objektipõhised alternatiivid).

KSH käigus hinnatakse üldplaneeringust tulenevaid strateegilisi keskkonnamõjusid järgmistes valdkondades:

- looduslik keskkond (maastik, veestik, geoloogiline ehitus, bioloogiline mitmekesisus, loomastik (sh. linnustik), taimkate, kaitstavad loodusobjektid, roheline võrgustik, Natura 2000 alad, hoiualad, looduskiirgus). Hindamisel teadvustatakse, et planeeringuala puhul on tegemist linnalise tiheasustatud keskkonnaga, mis üheltpoolt tähendab loodusliku keskkonna nappust, teisalt vajadust olemasolevat maksimaalselt säilitada ning väärtustada.

Liivakivipaljand kuulub Kallaste hoiuala (KLO2000236) koosseisu, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - liivakivipaljandite (8220) kaitse ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatamata liigi - kaldapääsukese (*Riparia riparia*) elupaiga kaitse.

Peipsi järve veepeegel kuulub Loode-Peipsi hoiualasse (KLO2000164), mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide ja I lisas nimetatamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: viupart (*Anas penelope*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), rabahani (*Anser fabalis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*) ja hallpõsk-pütt (*Podiceps griseigena*).

Loode-Peipsi hoiuala on ühtlasi määratletud ka kui Natura 2000 linnuala.

(Hoiualad on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 01.06.2006 määrusega nr 129 (RT I 2006, 27, 203))

Kaitsealuse üksikobjektina on kaitse all Kallaste järskkallas (KLO4001051).

III kategooria kaitsealustest liikidest asub Kallaste linna territooriumil villase katkujuure (*Petasites spurius*), võldase (*Cottus gobio*) ning keeljas keeriku (*Tortula lingulata*) leiupaik. Keskkonnaregistri andmetel on Kallaste kaldapealsetelt leitud veel pruuni lõikheina (*Cyperus fuscus*, II kaitsekategooria), väikest konnarohtu (*Alisma loeselii*, II kat) ning Loode-Peipsi hoiualalt (st Peipsi vetes) tõugjast (*Aspius aspius*, III kat), vingerjat (*Misgurnus fossilis*, III kat) ja hinki (*Cobitis taenia*, III kat).

Kuigi alal ei ole tehtud käsitiivaliste uuringuid, st puuduvad täpsed liiginimestikud ja info varjekohtade kohta, leidub Kallastel hulgaliselt nahkhiiri, kelle elupaikadega peab üldplaneeringu tasemel arvestama.

- Sotsiaalne ja majanduslik keskkond (linnaruumi kasutus- ja tajumine, erinevad inimgrupid, inimeste sotsiaalne heaolu ning tervis, ettevõtlus ja hõive, kinnisvara väärtus, turvalisus, puhke- ja virgestusalad). Hinnatakse teenuste ning puhkealade kättesaadavust ning toimimist, üldplaneeringu lahenduse võimalikke mõjusid inimese tervisele.
- Tehiskeskkond. (maakasutus, hoonestus, õhusaaste, müra, infrastruktuur)
- Kultuuriline keskkond sh. muinsuskaitsealised väärtused. (võtta arvesse erinevate ajaperioodide kultuuripärandi kihistused ja nende väärtus, arvestada olemasolevate ning potentsiaalsete miljööväärtuslike aladega, võimalikult arheoloogiliselt väärtuslike aladega. Hinnatakse maastikupilti sh vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridoride määramine, väärtuslike maastike piiride täpsustamine, ajalooliselt väärtuslikud objektid ja nende säilimiseks vajalike tingimuste seadmine.)

Üldplaneeringu koostamise käigus ja olemasoleva olukorra analüüsil on selgunud järgmised küsimused, mis vajavad erikasitlemist KSH raames (KSH läbiviimise käigus võib käsitletavate teemade ring täiendada):

- Seosed teiste Kallaste linna puudutavate planeeringute ja arengudokumentidega, sh Tartu maakonnaplaneering (kehtestatud 23. aprillil 1999. a.), Tartumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” (kehtestatud 22. juunil 2006. a.) ja Tartu maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur” (kehtestatud 14.05.2010), Peipsiveere programm (kinnitatud 11.07.2008), Loode-Peipsi hoiuala kaitsekorralduskava (2011-2020).
- Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ning reoveepuhastuse arendamisega seotud mõjud keskkonnale (sh inimese tervisele).
- Elamu- ja tootmisaladega sh. uute arendusaladega seotud mõjud nii loodus- kui ka sotsiaal-majanduslikule keskkonnale
- Olemasolevast hoonestusest oluliselt kõrgemate hoonete kavandamine ja sellega kaasnevad mõjud.
- Kergliikluse osakaalu suurendamine linnaliikluses (vastavate meetmete kavandamine üldplaneeringus).
- Analüüsida ning leida lahendusi probleemile, mis on seotud linnakodanike sooviga oma kinnistul randa Peipsi kõrgest tasemest tingitud uhtumise vastu kindlustada.

Töö käigus hinnatakse üldplaneeringu elluviimisest tulenevat võimalikku olulist keskkonnamõju Kallaste linna haldusterritooriumil, sealhulgas kumulatiivseid mõjusid. Ühtlasi pakutakse KSH aruandes välja leevendavad meetmed tegevustega kaasneva võimaliku negatiivse keskkonnamõju vältimiseks ja vähendamiseks. KSH osana kaalutakse ka võimalikke alternatiivseid arengustsenaariumeid (alternatiive), seejuures käsitletakse nn objektipõhiseid alternatiive. Alternatiivide olemasolu selgitatakse välja edaspidise keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus.

KSH aruande ühe osana käsitletakse olemasolevat olukorda. Sealhulgas kirjeldatakse üldplaneeringuga hõlmatava maa-ala looduslike tingimusi, planeeringualal paiknevaid kaitsealuseid loodus- ja kultuuriväärtuseid ning linna sotsiaal-majanduslikku olukorda.

3. Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu

Strateegilise planeerimisdokumendi koostaja teatab keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded, ajalehes ja oma veebilehel. Samuti avaldatakse info kohaliku omavalitsuse veebilehel ja ajalehes „Tartu Postimees“.

Tabel 1. Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle strateegilise planeerimisdokumendi vastu

Isik või asutus	Mõju ja/või huvi	Teavitatakse kirjaga (Vastavalt KeHJS §37 lg1)
Kallaste Linnavalitsus	Kohaliku arengu edendaja ja tasakaalustatud avalike huvide kaitsja	Sõpruse 4, 60104 Kallaste
Keskkonaameti Jõgeva-Tartu Regioon (Keskkonnaministeeriumi allasutus)	KSH järelvalvaja huvi ja funktsioon on tagada protsessi vastavust seaduse nõuetele	Aleksandri 14, 51004 Tartu
Tartu Maavalitsus	Maakonna tasandil avalike huvide kaitsja, üldplaneeringu järelvalvaja	Riia 15, 51010 Tartu
Muinsuskaitseamet (Kultuuriministeeriumi allasutus)	Muinsuskaitsealaste huvide eest seismine	Uus 18, 10111 Tallinn
Terviseamet (Sotsiaalministeeriumi allasutus)	Tervisekaitset ja –ohutust reguleerivate õigusaktide täitmise järelvalve	Terviseameti Lõuna talitus Põllu 1A, 50303 Tartu
Valitsusvälised keskkonnaorganisatsioonid (www.eko.org.ee/)	Keskkonnakaitse edendamine	Teavitatakse e-kirjaga info@eko.org.ee
Maanteeamet Planeeringute osakond	Järelvalve teostamine oma vastutusvaldkonnas	Maanteeameti Lõuna Regioon, Tartu esindus

		Veski 23, 51005 Tartu
Piirnev omavalitsus		Alatskivi vallavalitsus
Piirkonna elanikud ja laiem avalikkus	On huvitatud maksimaalselt kõrge kvaliteediga keskkonnast	Kirjaga ei teavitata. Teavitatakse ajalehes ja Ametlikes Teadaannetes. Võimalusel plakatitega käidavamates kohtades
Politsei- ja Piirivalveamet (Siseministeeriumi allasutus)	Euroopa välispiiri tagamine	Pärnu mnt 139 15060 Tallinn
Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium		Harju 11, Tallinn 15072

KSH käigus asjaolude selgumisel võib mõjutatavate ja/või huvitatud isikute ja asutuste nimekiri täiendada.

4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimise ajakava

Täpset KSH protsessi ajalist kulgemist on KSH programmi koostamise ajal raske fikseerida, seetõttu tuleb esitatud ajagraafikut lugeda esialgseks ning töö käigus võivad tekkida muudatused.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise etapp	Üldplaneeringu koostamise etapp	Aeg
Keskkonnamõju strateegiline hindamine viiakse läbi paralleelselt üldplaneeringu lahenduse väljatöötamisega vastavalt tol hetkel kehtivale Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele	Planeeringulahenduse koostamine, arutelud ja täiendamine	2011
KSH algatamine		17.12.2010
KSH programmi koostamine ja arvamuste küsimine		mai 2011
KSH programmi avalikustamine	Kaasajastatud planeeringulahenduse esitamine tutvumiseks koos KSH programmiga	juuni 2011
KSH programmi heakskiitmine Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu regiooni poolt		juuli 2011
KSH aruande koostamine	ÜP täiendamine KSH tulemuste alusel	august/september 2011
KSH aruande avalikustamine	ÜP planeerimissetepaneku avalik	oktoober/november 2011

	väljapanek	
KSH aruande heakskiitmine Keskkonnaameti Jõgeva- Tartu Regiooni poolt	ÜP kooskõlastamine	detsember 2011

5. Keskkonnamõju strateegilise hindamise meetodika

Keskkonnamõju strateegiline hindamine ehk planeeringu elluviimise aluseks olevate strateegiliste valikute elluviimise mõju hindamine annab planeeringu kehtestajale enne otsuse tegemist vajaliku teabe, mis selle otsusega hiljem kaasneb. Mõju hindamise eesmärk on otsustaja teadlikkuse tõstmine ja selle tulemusel keskkonna jätkusuutlikku arengut tagavate keskkonnatingimuste kehtestamine planeeringu koosseisus.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine tugineb sellele, et hinnatakse planeeringu elluviimisega *tõenäoliselt kaasnevat olulist mõju*. Keskkonnamõju on „Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse” § 5 alusel oluline, kui see võib eeldatavalt ületada tegevuskoha keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara. Tõenäosuse hindamisel lähtutakse planeerimisseaduse kohase planeeringu elluviimise tõenäolisusest.

Üldplaneeringu KSH läbiviimise käigus tuuakse välja võimalikud alternatiivsed arengustsenaariumid (alternatiivid), seejuures käsitletakse nn objektipõhiseid alternatiive. Lisaks püstitatakse KSH eesmärgid erinevate KSH valdkondade osas. KSH käigus viiakse läbi sisuliselt kaks hindamist, milles üldplaneeringu ja selle alternatiivide mõjusid hinnatakse esmalt kvalitatiivselt ning selle järgselt püstitatud KSH eesmärkide suhtes. Seejuures hinnatakse mõjusid nii lühi- kui ka pikaajalises perspektiivis. Mõjude olulisust hinnatakse tabelis 3 toodud skaala alusel.

Tabel 3. Mõjude olulisuse hindamise skaala

++	tugev positiivne mõju
+	nõrk positiivne mõju
0	mõju puudub
-	nõrk negatiivne mõju
--	tugev negatiivne mõju
?	mõju olulisust ei ole võimalik määrata

Üldplaneeringu ja selle alternatiivide lõplik järjestus saadakse enam esinenud olulisusetüübi võrdlemisel alternatiivide lõikes.

Kuna KSH käigus tuleb välja selgitada ka võimalik mõju Natura 2000 aladele, siis kasutatakse lisaks eelpool välja toodud meetodilistele juhendmaterjalidele ka nn Natura hindamise meetodikat. Aluseks on võetud Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhised (<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=146587/Naturam6ju.pdf>) ning SEI väljaantud Kaja Petersoni poolt koostatud juhend (<http://www.seit.ee/failid/36.pdf>).

6. Programmi koostanud eksperdi ja strateegilise planeerimisdokumendi koostaja andmed

Üldplaneeringut koostab Kallaste Linnavalitsus koostöös GeoBaltica OÜ konsultantidega

Kallaste Linnavalitsus
Sõpruse 4, 60104 Kallaste
Tel: +372 7452731
e-post: kallaste@kallaste.ee

GeoBaltica OÜ
Pihlaka, Kärevere laeva vald Tartumaa
Tel/faks: 7 497739, 5020411
geobaltica@geobaltica.ee

Üldplaneeringu kehtestaja

Kallaste Linnavolikogu
Sõpruse 4, 60104 Kallaste
Tel: +372 7452731
e-post: kallaste@kallaste.ee

KSH programmi koostaja ja KSH teostaja:

GeoBaltica OÜ
Pihlaka, Kärevere laeva vald Tartumaa
Tel/faks: 7 497739, 5020411
geobaltica@geobaltica.ee

KSH töörühm on järgmine:

- Jaanika Sokman (GeoBaltica) – maastikuarhitekt/planeerija, KSH ekspert
- Raivo Markov (GeoBaltica OÜ) – keskkonnaekspert (litsents nr KMH 0086);

KSH töörühma juht Jaanika Sokman omab KSH läbiviimise õigust (vastavalt *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* §34 lg 3) sest:

- Omab enam kui 2-aastast töökogemust keskkonnamõju strateegiliste hindamiste ekperdina. Omab keskkonnaalast töökogemust alates 2008. aastast. On seejuures läbi viinud üldplaneeringute ja detailplaneeringute keskkonnamõju strateegilisi hindamisi (Rakvere linna üldplaneeringu KSH 2009 – töögrupi liige, Kadaka maaüksuse (kat. nr. 88702:001:0082) detailplaneeringu KSH 2009 – töögrupi liige, Kirepi Vesiveski I (kat. nr 88702:001:0082) maatükil asuva detailplaneeringu KSH aruanne 2009 – töögrupi liige, Sossi maaüksuse (kat. nr 91804:004:1390) detailplaneeringu KSH).
- On omandanud kõrghariduse maastikuarhitektuuri erialal (PhD) eesti Maaülikooli Põllumajandus- ning keskkonna Instituudis ning läbinud Keskkonnamõju hindamise ainekursuse.
- Ekspert tunneb keskkonnamõju strateegilise hindamise põhimõtteid, protseduuri ja hindamisega seotud õigusakte. Kasutatavad meetodilised juhendmaterjalid:
 - Euroopa Komisjoni juhend “Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions“ (mai 1999, inglise keeles) <http://www.envir.ee/91552>
 - Therivel, R. „Strategic Environmental Assessment in Action“ London, 2004.

- „Sustainability Appraisal of Regional Spatial Strategies and Local Development Documents“ Office of Deputy Prime Minister, London 2005.

7. Projektiga seotud olevate pädevate asutuste seisukohad

Käesoleva KSH programmi kohta küsiti seisukohti järgmistelt asutustelt:

- Tartu Maavalitsus (e-posti teel)
- Kallaste Linnavalitsus (e-posti teel)
- Keskkonnaameti Jõgeva-Tartu Regioon (Keskkonnaministeeriumi allasutus – e-posti teel)
- Kultuuriministeerium (e-posti teel)
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (e-posti teel)
- Sotsiaalministeerium (e-posti teel)
- Siseministeerium (e-posti teel)
- Muinsuskaitseamet (e-posti teel)

Tagasiside laekus Keskkonnaameti Jõgeva - Tartu regioonilt, Tartu Maavalitsuselt ning Muinsuskaitseametilt.

Keskkonnaameti Jõgeva - Tartu regioon palus täpsustada eelkõige programmis käsitletud hoiualade spetsiifikat, lisada programmis eelnimetatud kaitsealustele taime- ja loomaliikidele veel keskkonnaregistri andmetel välja toodud liigid ning kaitsealuse üksikobjekti – Kallaste järsakkallas.

Lk 5. Välja toodud seosed teiste dokumentidega - arvestada ka Loode-Peipsi kaitsekorralduskavaga ning lisada programmi Natura hindamise metoodika. Lisaks peaks KSH analüüsima ka probleemi, mis on seotud linnakodanike sooviga oma kinnistul randa Peipsi kõrge tasemest tingitud uhtumise vastu kindlustada.

Programmis palutakse ka välja tuua KSH juhteksperdi varasemad KSH läbiviimised.

Keskkonnaameti seisukohtadega on arvestatud ning parandused ja ettepanekud KSH programmi sisse viidud.

Muinsuskaitseamet pööras tähelepanu, et planeeringu keskkonnamõtjude strateegilisel hindamisel tuleb lähtuda riikliku kaitse all olevatest mälestistest, muinsuskaitsealadest ja nende kaitsevöönditest. Tähelepanu juhiti järgmistele teemadele:

- Erinevate ajaperioodide kultuurpärandi kihistused ja nende väärtus
- Võimalikult arheoloogiliselt väärtuslikud alad
- Olemasolevad ja potentsiaalsed miljööväärtuslikud alad
- Ajalooliselt väärtuslikud objektid ja nende säilitamiseks vajalike tingimuste seadmine
- Maastikupilt sh vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridoride määratlemine
- Väärtuslike maastike piiride täpsustamine

Oluline on hinnata kultuurikeskkonna säilitamist tagavate tingimuste piisavust ja vajadusel teha strateegilise keskkonnamõtju hindamise käigus täiendavaid ettepanekuid.

Muinsuskaitseameti seisukohtadega on arvestatud ning ettepanekud KSH programmi sisse viidud.

Tartu Maavalitsusel parandusi ega täiendavaid ettepanekuid polnud.

8. KSH programmi avalikul väljapanekul ja arutelul laekunud ettepanekutest ja muust tagasisidest